

Schöner Alfréd:

A Világ Alkotójában bízunk!***

...מודה אני לפניך...

„Hálát adunk Neked Istenünk

Reggel este Te légy mivelünk.

Mert, ha velem vagy Te Uram,

Nem érzem én egyedül magam.”

Hozzávetőlegesen hét évtizede ezzel a mondattal kelek. Az imakönyv következő bekezdésében olvasható, ahogy szüleim tanították, már szinte beidegzetten mormolom a történelem által megszentelt mondatot: *S'má Jiszráél HáSém Elohénu, HáSém echád! Halljad Izrael, Az Örökkévaló a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy.*

Az ünnepek előtti gondolat kavalkádban történelmi események, évszámok sorjáznak előttem, amikor is ez a mondat duruzsol a fülemben.

1956, lent a pincében ágyúdörgés, s anyám óvó keze a mentsvár.

1967, érettségink alatt a Hatnapos háború, érettségink alatt Slomo Goren ezredes, Izrael katonai

főrabbi a magasságokat kereső tekintettel e szavakat mormolja.

1973, a Jom Kippuri háború. Háromezer izraeli katona, *S'má Jiszráél...*

1990, a rendszerváltás éve, a köztársaság kikiáltásának drámai pillanata. Majd alijánk idején, a Szentföldre lépés percében bevillan ismét ez a néhány varázslatos szó.

S most 2020-ban, szem, fül- és érzék tanúi lehetünk az emberiség története legnagyobb, több mint hat hónapja tartó, világjárványának. Több mint 22 millió megbetegedés és 800 000 a hálál esetek száma, eddig. Rettegés és félelem, a másik oldalon emberi figyelmetlenség, fegyelmezetlenség, közömbösség.

Amikor e sorokat írom, augusztus harmadik harmadában, még nem tudni, hogy zsinagógáinkban lesz-e istentisztelet a nagyünnepeken...

Az elmúlt hat hónapban hozzászoktunk a zoom-hoz, de nem tudtuk megszokni.

Hiányzott-hiányzik a zsinagógák áhítata, az istentiszteletek varázsa, a házánut szárnyalása, a belső lelki önkontroll újjáéledése, az együttes-közös imák szentsége, a *S'má Jisráél* megélése. Becsukott szemmel, de nyitott lélekkel emelkedés, éneklés, közelítés az örök végtelenhez.

Négy rövid etűdöt említek meg, amelyekben a közös gondolat, amelyekben az összekötő kapocs ez a varázslatos misztériumot rejtő néhány szó. *S'má Jisráél...*

1. Megaláztatás.

Talán ez lehetett a címe annak a fa szoborkompozíciónak, amely egykor a zsidó múzeumban volt kiállítva. Mondanivalója a megaláztatást tükrözte vissza. A szobor művésze, Mezei Sándor, ülő férfialakot formált meg, akinek teste elernyedtt a sok szenvedéstől, arca barázdált és „különlegességet” hordozott magában. Valamikor a művészt megihlető ember arcát, szakáll borította. Szakállának egyik felét levágták, a másikat meghagyták. A lelkébe gázoltak, a fizikumát megszegyenítették. Vajon tudott gondolkodni az a szerencsétlen zsidó abban a percben, és vajon mi szakadhatott ki a lelkéből meggyalázásának óráján?

75 évvel, több mint háromnegyed évszázaddal a holokauszt után, azon gondolkodom, hogy abban a fájó pillanatban, a nehézség perceiben egyetlen mondat születhetett meg lelkében. Talán: *Hald Izrael, az örökkévaló ami Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy.*

2. A Csányi utcában

A hetedik kerületi Csányi utca elején az egykori gettó házban szenvedett egy édesanya és három gyermeke, Eliz, Olgi, Klári. A negyedik, a legkisebb 1944. március 19-én halt meg. A lányok és az édesanya a gettóban vergődtek, és várták a remélt napot, a megszabadulást.

1945 januárjában a pincében reszkető kezekkel érintették egymást, tartották a másikban a reményt és az életet .

Dörömbölés hallatszott a pince ajtón és egy marcona arcú, de izgatott tekintetű katona jelent meg, kezében gépfegyver és az ott reszkető emberek előtt csak annyit mondott:

- Ich bin auch a Jid..., azaz: én is zsidó vagyok.

A felszabadító sereg katonája volt, és az akkor már özvegy édesanya, hiszen férjét korábban a munkaszolgálatban már megölték, habár ő erről maga még nem tudott, a Szabolcs Szatmár megyei zsidók büszkeségével, félelemmel átítatott bátorságával odafordult a katonához és így szólt:

- Mondok egy mondatot, folytasd:

- *S'má Jiszroel Adajnaj Elajhenü*,... majd jidisül folytatta

- Sogen Sie weiter die Poszik.... mondja tovább – próbára tette a katonát, hogy valójában Mózes hitében született-e.

A fáradt katona letette gépfegyverét, csak annyit mondott:

- *Adajnoj Elajhenü Adajnaj echod, azaz: az Örökkévaló, a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy!*

Letett egy fura formájú kenyeret, fáradt kezét az édesanya felé nyújtotta, majd biztos léptekkel elhagyta a pincét.

3. Igaz történet Izraelből

Az előbbi történet főhőse, az akkor még 40-es éveinek legelején járó nő dédunokái már Izraelben születtek. Az ősök földjén a modernkori zsidó álmom megvalósulásának színhelyén. Negyedik és ötödik dédunokája egy izraeli kis városban laknak, ott tanulnak,

rakoncátlankodnak, játszanak, időnként rosszkodnak. A Budapesten rekedt nagyszülőknek, gondolkodom most épp a világjárvány idejére, minden nap telefonálnak és facetime-on kölcsönösen érdeklődnek egymás helyzete felől. Vallásos óvodába járnak, minden nap imádkoznak és pénteken - úgymond - előkészítik a szombatot, a Lechá dodit, együtt éneklnek az oviban.

A közismert imákat mindet tudják.

És az ötéves kislány – ő a *sábát hátán* - a játék “blemer” elé állva, kicsi kis imasállal, talesszal a nyakában, “előimádkozik”. Lebilincselő látvány, ahogy előre hátra hajlik a kis teste, és hagyományos dallamokkal mondja a péntek esti imákat majd a “davenolást” Izrael hitvallásával, a S'má-val közösen fejezik be.

Megrendítő, felejthetetlen, szívbemarkoló érzés látni innen, több ezer kilométer messzeségből, whatsapp-on.

4. Hét éve a Csáky ban

Neilára ismét megtelik a zsinagóga különböző korú emberek persze nagyjából, ahogy manapság nevezik, szépkorúak. De vannak fiatalabbak is, és vannak fiatalok is.

Ahogy illik kitliben állok fenn a szószéken, illetve a blemeren és lassan, értelmezve mondom el az utolsó imák egyikét a *Nilet*, majd a végén az *Ávinu*-t

Ávinu malkenu, Mennyei Atyánk!

Mená mágéfá mináchálátechá! Óvd meg pusztító csapástól tennen népedet.

Majd hozzátesszük:

יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו, שתתמלא ברחמים על כל יושבי תבל, ועל יושבי הארץ זו, והגן עליהם מכל גזירות קשות ורעות המתרגשות ובאות לעולם, ותצילנו מכל נגע מגפה חולי ומחלה. וכל החולים שנדבקו במחלה תרפאם רפואה שלימה.

„Legyen akaratod szerint Irgalmas Istenünk, Világ Alkotója, akinek irgalmával és szeretetével telis tele az egész Föld!

Vigyázz reánk, és védj meg bennünket minden betegségtől, csapástól, járványtól!

S minden betegnek, akik megfertőződtek, s akik súlyos fájdalmakkal küszködnek, mielőbb küldj teljes gyógyulást!

Hallgasd meg imáinkat, mert Te vagy, aki figyelsz reánk és óvsz bennünket! Aki meghallgatod a Hozzád esdeklők imáját!”

Az utolsó mondatot együtt énekeljük izraeli dallammal. És utána, lejöve a blemerről, a frigyszekrény előtt állva közösen mondjuk el az utolsó mondatot, amelyik közül az egyik a S'má Jiszráél.

És velünk együtt az egész közösség.

Ilyenkor visszhangzik a zsinagóga a több mint 110 esztendősi templom hitvallásunk üzenetétől. Együtt énekelünk, megköszönve a Mindenhatónak a lehetőséget. Ebben benne van a múlt tisztelete, a nehézségekkel teli hónapok utáni bizakodás és a jövőbe vetett töretlen hit egyaránt.

A S'má... a nagyünnepi imádságok után is hitet ad megpróbáltatásunk óráján. Vajon ki nem élt volna át nehéz perceket, amikor az ima segített, és megvillantotta az együvé tartozás csodáját! A gyermekek szájából felcsendülő imádság az örök biztatás, a holnap reménye és a Nagyünnep beközeledésével szívből jövő sóhaj ünnepi imáink összefoglalása, kvintesszenciája. Több ezer éves hagyományunk letéteményese és örök értéke adjon nekünk erőt, magabiztosságot, reményt a most elkövetkezendő zsinagogai új évhez!

Az ókori Szentélyben a Kohén Hágádol, a főpap szolgálatát, a Talmud Joma traktátusa alapján rögzíti, s örök értékű, fennkölt imáját adaptálja a nagyünnepi liturgia. E költői szavakat idézzük:

“Oh, legyen a Te akaratod, Istenünk és Őseink Istene, hogy ez az év, amely következik, javunkra legyen és Izrael házának javára. Olyan esztendő legyen, amelyben javaid kincstárát megnyitod. Bőség éve. Áldás éve. Szerencse éve. Gabonának és mustnak éve. A boldogság és a Szentély diadalának éve. Öröm, derű éve. Jó élet éve. Harmat és eső, termékenység és verőfény éve. Olyan esztendő legyen, amelyben a zamatos növények édessé érlelik gyümölcseiket. Olyan esztendő, melyben, a bűnbocsánat tisztaságában élünk.” (Hevesi Simon fordítása)

Az egész világ feszültséggel, aggodalommal s várakozással teli.

Vajon mi lesz holnap? Lesz-e holnap?

Hiszem, hogy lesz jövőnk, hogy még édes a fény, melynek napsugarait eltakarják a pandémia árnyai. Építünk tovább hitéletet, otthont és munkahelyet, közösséget és közös értéket.

Amikor az 5781. zsinagógai évet köszöntjük, idézzük a nagy próféta szavait:

ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה'

“És te ne félj szolgám Jákob, szól a Örökkévaló, és ne félj Izrael, mert én megsegítelek távolból.” (Jeremiás 30. 10)

Benne, a Világ Alkotójában bízunk, aki kegyelemmel, szeretettel és irgalommal viseltetik és meghallja fohászunkat. Békét ad Izraelnek, s az egész világnak!

A virtuális világ közös imája is meghallgatásra talál.

Tudjuk, zsinagógánkban állandóan ég a nér támid, az örökmécses.

Pici a fénye, de világít a sötétségben.

Lesznek még fényáradattal és imával teli zsinagógáink.

Vigyázzatok magatokra, egymásra!!!

SÁNÁ TOVÁ TIKÁTÉVU VETÉHÁTÉMU !

*** Megjelent a ÚJ ÉET 2020. szeptember 15. számában